

УДК 821.161.2.09Гоголь:821.162.1.09 + 340:82
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/99-2-56>

Ірина РОЖДЕСТВЕНСЬКА,
 orcid.org/0000-0003-0572-9362

кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки
 Університету митної справи та фінансів
 (Дніпро, Україна) rozhdestvenska@umsf.dp.ua

ГОГОЛЬ МОВОЮ ПРАВА: ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Стаття присвячена сучасним інтерпретаціям творчості Миколи Гоголя в польсько-українському культурному та інтелектуальному просторі, зокрема її переосмисленню крізь призму правового дискурсу у фейлетонах М. Сwożeń. Актуальність дослідження зумовлена посиленням інтересу до проблеми культурної та національної ідентичності Гоголя в умовах сучасних політичних трансформацій, зокрема російсько-української війни, коли постать письменника стає предметом ідеологічних і культурних дискусій у Польщі та Україні. Метою статті є з'ясування того, як у циклі фейлетонів «Право Гоголя» М. Сwożeń актуалізує гоголівські смисли та яким чином через правову метафорику моделює сучасний соціокультурний простір, а також визначення ролі Гоголя як інтертекстуального коду в польсько-українському діалозі. Теоретичну основу дослідження становлять концепції літературної комунікації та рецепції тексту (О. Білецький, М. Гловінський, Ю. Лотман, Р. Майєнова), які акцентують на активній ролі читача та культурного контексту у формуванні смислу художнього твору. У статті також враховано підхід до інтерпретації «Вибраних місць із листування з друзями» М. Гоголя як дискурсивного тексту з нормативно-повчальною стратегією (Р. Лужний). У процесі аналізу доведено, що цикл фейлетонів М. Сwożeń, стилізовано під кодекс, у якому літературний і юридичний дискурси взаємодіють як способи моделювання соціальної реальності. Показано, що гоголівські сюжети функціонують як інтертекстуальні моделі, через які автор осмислює історичні та сучасні проблеми, зокрема механізми конфлікту, примирення та суспільної комунікації. Особливу увагу приділено прагматичним стратегіям тексту – іронії, очудненню та метанаративності, які формують специфічну комунікативну ситуацію взаємодії автора і читача. У висновках зазначено, що рецепція Гоголя у Сwożeń виходить за межі літературної інтерпретації та набуває характеру культурного моделювання, у якому право, історія та література постають як взаємопов'язані дискурси. Гоголь у цьому контексті виступає не лише як класик, а як інструмент переосмислення українсько-польських культурних взаємин і простору спільної історичної пам'яті.

Ключові слова: ідентичність, літературна комунікація, медіація, Микола Гоголь, фельєтон.

Iryna ROZHDESTVENSKA,
 orcid.org/0000-0003-0572-9362

Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Department of Foreign Philology, Translation,
 and Professional Language Training
 University of Customs and Finance
 (Dnipro, Ukraine) rozhdestvenska@umsf.dp.ua

GOGOL THROUGH THE LANGUAGE OF LAW: THE POLISH-UKRAINIAN CONTEXT

This study examined how Gogol's literary heritage is reinterpreted within the Polish-Ukrainian cultural and intellectual context through the lens of legal discourse in M. Sworzeń's feuilleton cycle *The Law of Gogol*. Based on theories of literary communication, reception aesthetics, and semiotics of culture (O. Biletskyi, M. Głowiński, R.M. Mayenowa, and Yu. Lotman), it explores the perceptions and practices of reading Gogol in contemporary Polish essays and how these differ from traditional philological and national-centered interpretations. The study aimed to reveal how Gogol's texts function as a "lost code" that is reactivated in modern cultural reinterpretations, particularly in legal and quasi-legal narrative frameworks. The major aim of this study was to track the transformation of Gogol's literary discourse into a model of socio-legal reflection in Sworzeń's feuilletons. It was undertaken to learn more about the mechanisms through which legal language becomes a metaphorical tool for interpreting history, morality, and social relations. The study also sought to put more flesh on the idea of intertextual dialogue between law, literature, and history, demonstrating how these domains intersect in the construction of cultural meaning. The paper therefore explored writers' perceptions and their perspectives and beliefs about Gogol's relevance in contemporary cultural debates, particularly: his role as a mediator of historical memory, his ambivalent cultural identity, and the ethical dimension of his literary legacy. The results show how Sworzeń's feuilleton cycle transforms Gogol's narratives into a legal-discursive model that organizes social reality through irony, grotesque, and defamiliarization. The study shows the importance of intertextuality through the blending of literary and juridical codes in shaping cultural interpretation. Our analysis indicates that Gogol is no longer read solely as a classical author but as a dynamic interpretative framework for Polish-Ukrainian dialogue. Apparently, the idea of a stable national reading of Gogol in research results should be questioned, as his work continuously generates multiple, shifting meanings across cultural contexts.

Key words: feuilleton, identity, literary communication, mediation, Nikolai Gogol

Постановка проблеми. Дискусії про ідентичність Миколи Гоголя у польській культурі тривають і сьогодні, однак питання його української ідентичності як окрема наукова й соціокультурна проблема стало актуальним лише в останнє десятиліття, спроби розглянути це явище визначають нове прочитання постаті письменника.

В контексті російсько-української війни проблема переосмислення канону у зв'язку з розірваною ідентичністю письменника знову постає як одна з основних у польсько-українському гоголівському дискурсі. Наприклад, байопік С.Фролов (2026), жанровий зміст якого передбачає фокус на переосмисленні стереотипів про героя біографії, починається дискусією між польськими та українськими інтелектуалами про моральне право читати класику, в тому числі твори М.Гоголя після досвіду насильства під час цієї війни.

С.Фролов відзначає важливість власного досвіду сприйняття постаті Гоголя через образ, сформульований Оксаною Забужко як “зрадника, подібного до в’язня” (Frołow, 2026:10), оскільки, обравши мовою творчості російську, письменник став частиною імперського літературного простору, що стало водночас його творчою стратегією і формою культурної несвободи. На думку О.Забужко, сьогодні читання класики, в тому числі і творів М.Гоголя, повинно стати формою деконструкції, бо слід враховувати, як культура може маскувати імперську реальність.

На думку одного з провідних польських славістів Г.Ж.Пшебінди, навпаки, покладання вини на класичну літературу ХІХ ст. не наблизить нас до належного покарання справжніх злочинців (Frołow, 2026:10).

Медіатором у цьому питанні виступає Ю. Андрухович, залучений С.Фролов до дискусії, який вважає, що постать Гоголя залишається суперечливою і багатозначною, позначаючи собою протистояння в ідеологічній, політичній, літературній та побутовій площинах. Як зазначає Ю.Андрухович, Гоголя можна розглядатися або як українського патріота, який «несвідомо проник у ДНК імперії, щоб підважити її зсередини і зруйнувати», або інтерпретувати його як переконаного імперця (Frołow, 2026:11). Залежно від того, чи дивимося ми на Гоголя з прогресивної чи консервативної точки зору, можна побачити у ньому космополіта, який обрав життя в Європі, дистанціюючись від Петербурга, або ж, навпаки, ксенофоба-панслависта й самоука-містика, одержимого православною ідеєю (Frołow, 2026:11).

Отже, проблема, як читати Гоголя сьогодні, як класика російської літератури чи як українського

письменника, залишається невирішеною. Насамкінець С.Фролов зміщує акцент від політичного до антропологічного виміру, наголошуючи, що постать Миколи Гоголя перед усе характеризується глибокою внутрішньою роздвоєністю, яку неможливо звести до проблеми національного.

Вочевидь, сучасне сприйняття творчості і постаті М.Гоголя не вичерпується дискусіями про національну і культурну ідентичність, часом воно трансформується у простір дискурсивного аналізу, що враховує історичний досвід польської та української культур, перед усе імперське минуле. У межах такого підходу гоголівські тексти прочитуються крізь призму правових категорій, як це робить М.Свожень у циклі фельєтонів «Право Гоголя» (Sworzeń, 2016).

У цій статті зосередимося на циклі фейлетонів М.Свожня «Право Гоголя» (2016), опублікованому на правничому порталі «Обсерватор конституційни» www.obserwatorkonstytucyjny.pl/, який дозволить окреслити, які гоголівські смисли польська література розглядає як актуальні. Вибір цих творів пояснюється тим, що цикл фельєтонів «Право Гоголя» поширює контекст інтерпретації творчості Гоголя: від біографії молодого письменника, якій була присвячена книга подорожніх есеїв М.Свожня «Опис країни Гог» (Sworzeń, 2011), що стала як путівником по Україні Гоголя, так і своєрідним паратекстом до польського перекладу «Вибраних місць...», до коментаря всієї творчості М.Гоголя мовою права у фейлетонах.

Аналіз досліджень. Теоретичною основою статті, присвяченій історії прочитання творчості М.Гоголя у сучасному контексті, вважаємо теорію О.І.Білецького про роль читача в історії літератури, який зазначав, що «твір є художнім чи нехудожнім, першорядним чи другорядним тільки у свідомості читачів; це вони відкривають у ньому красу, це вони створюють його „ідею“, ідею, яку не підозрює той, хто пише» (Цит.за: Козлик, 2020: 157). Теорію літературної комунікації у польському літературознавстві розробляв М. Гловінський, який зазначав, що структура художнього твору впливає на спосіб його інтерпретації, формує специфічну комунікативну ситуацію та задає образ читача. (Głowiński, 1977:65). Р.Майєнова підкреслювала, що множинність смислів тексту існує завдяки тому, що ми включаємо текст в контексти, що нас оточують; чим більше описаних у тексті ситуацій ми здатні розпізнавати як знакові явища, і чим щільнішою є система зв’язків, яку ми вибудовуємо всередині твору, тим глибшим і змістовнішим стає його інтерпретація (Maýenowa,1979: 157). Отже, можливості інтер-

претації тексту зумовлюються комунікативною ситуацією. Оскільки, як зазначають дослідники, смисл художнього твору формується не всередині тексту, а в динамічній взаємодії між текстом і читачем у просторі культури, не можна оминати роботи Ю.М.Лотмана про діалог як механізм смислоутворення (Lotman, 1989).

Отже, у цьому контексті стає значущим зауваження Р.Лужного про те, що у «Вибраних місцях...» М.Гоголь обирає дискурсивний тип висловлювання, який претендує на безпосередній вплив на свідомість читача задля реалізації головного завдання книги – окреслення образу ідеального суспільства (Łużny, 1994). У нашому дослідженні обстоюється теза про те, що М. Сwoжень використовує книгу Гоголя як «текст із втраченим кодом», процес створення нових кодів відбувається як інтерпретації дійсності, при чому актуалізується передусім етичний потенціал книги. Звертаючись до гоголівського дискурсу, М.Сwoжень акцентує увагу на ідеї морального виправлення суспільства, трансформуючи текст Гоголя у модель рефлексії над вадами суспільства та можливостями їх подолання.

Проблему вивчення творчості М.Гоголя з перспективи XXI ст. ставили у своїх наукових розвідках як українські дослідники (Булаховська, 2011), так і польські літературознавці Е.Касперський (Kasperski, 2012), А.Костюлек (Kościełek, 2004), М.Марковський (Markowski, 2016), К.Самсель (Samsel, 2017), П.Вашкевич-Левандовська (Waszkiewicz-Lewandowska, 2012), однак до есеїстики М.Сwoжня у сучасному польському гоголезнавстві звертався лише К.Самсель.

Мета статті – на прикладі циклу фейлетонів М.Сwoжня «Право Гоголя» з'ясувати форми та види впливу творчості Гоголя на українсько-польський діалог, визначити смислову домінанту в його сприйнятті на сучасному етапі. Для цього треба виявити паралелі фейлетонів М.Сwoжня з творами М.Гоголя, спосіб організації комунікації автора фейлетонів з читачем, проаналізувати, як реалізується комунікативна стратегія тексту.

Виклад основного матеріалу. Цикл фейлетонів М.Сwoжня «Право Гоголя» складається з сорока коротких текстів, у яких коментар до Гоголя підпорядковано сучасному прочитанню та осмисленню його творчості й вписано її передусім у спільний польсько-український історико-правовий простір – спочатку Речі Посполитої, згодом імперії, потім сучасний.

Відразу слід зазначити, що визначальною рисою циклу фейлетонів М. Сwoжня є структурна подібність до «Вибраних місць із листування з друзями» М. Гоголя. Цикл складається з

сорока коротких текстів, назви яких є алюзіями до окремих розділів «Вибраних місць із листування з друзями». Усі заголовки мають форму «Про...» і виразний повчальний характер, наприклад: «Про шкідливість надміру інформації», стилізовані під казуси («Про митну службу», «Про хабарництво»). Назви фейлетонів у формі «Про...» одночасно відсилають до книги М.Гоголя та імітують побудову за моделлю статті закону, кожен з фейлетонів має номер, означений римськими цифрами, що є подібним до статей або пунктів кодексу.

У циклі фельетонів змінюється роль читача: на відміну від звичайного читача, іще не знайомого з усіма творами М.Гоголя, з яким ідентифікував себе оповідач «Опису країни Гог», автор фельетонів позиціонує себе як метачитач, тобто обізнаний читач, професійний письменник і професійний правник, який на сторінках періодичного видання представляє свою позицію у формі аналітичних та літературно-критичних суджень. Можемо передбачати, що перед нами узагальнюючі враження про творчість М.Гоголя.

Однак цикл сконструйовано як модель, створену за авторською письменницькою логікою, і хоча автор є професійним правником, він не описує реальне право, а укладає художню систему категорій, «уявний кодекс», що регулює майже все людське життя та через який можна побачити суспільство. Заголовки як паратексти покликані формувати сприйняття текстів у процесі читання, тому автор пропонує читачеві цикл, що його можна поділити на п'ять великих розділів, присвячених основним принципам моралі («Про хабарництво»; «Про відповідальність за тварин»); приватному і господарському праву («Про заповіти», «Про картярські борги»); державному управлінню («Про обіг документів»); системам контролю і нагляду («Про необхідність говорити правду»); зовнішнім стосункам («Про посередництво у матримоніальних справах»).

Тексти фельетонів лише наслідують форму юридичного письма, перетворюючи її на інструмент художнього мислення. Отже, ми маємо справу з есеїстичними роздумами, що інтерпретують соціальну та інституційну реальність. Автор використовує мову права як спосіб організації спостережень над суспільством, бюрократією, мораллю та повсякденним життям. Застосування в есеїстиці імітації юридичного дискурсу є удаванням, насправді це метафоричний опис світу, в якому суспільство мислиться як сукупність норм, процедур і уявних правил. Отже, залучення форми статей або пунктів кодексу можна інтерпретувати як прийом очуднення, що змушує читача сприй-

мати звичну реальність у проблематизованому, незвичному ракурсі.

Головним лейтмотивом, що об'єднує всі тексти циклу, є «право Гоголя», однак у фейлетонах М.Свожень вирізняємо паралелі з не тільки з «Вибраними місцями...», а й з іншими творами М. Гоголя. Отже, можемо припустити, що мова права стає інструментом літературного моделювання реальності та її гротескного спотворення. Хоча автор фейлетонів не вживає слова «гротеск», М. Свожень передає зміст окремих епізодів із творів Гоголя як анекдоти, події відтворюються відповідно до гоголівської оптики. При цьому достовірність зображуваного супроводжується авторським коментарем із позиції сьогодення.

Отже, розгляньмо на прикладах, як М.Свожень використовує гоголівську оптику у своїх творах. Фейлетони за визначенням є невеликими за обсягом текстами, що виключають можливість розгорнутого аналізу проблеми, тому оповідь, як правило, присвячено одному мотиву з творів М.Гоголя. Як зазначає К.Щесняк (Szczęśniak, 2008:60), цей жанр вирізняється не тільки своїм обсягом, темою чи сюжетом, а способом комунікації між автором і читачем. У фейлетоні ми бачимо, не що сказано, а як сказано, з якою метою і з якої позиції. Отже, фейлетон завжди передбачає певну гру з адресатом: автор ніби вступає в розмову, провокує, іронізує, переконує. Наприклад, фейлетон «Про угоди» (*Artykuł XXV. O ugodach*) будується навколо мотиву порозуміння, а його інтертекстуальним джерелом є «Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем» (Гоголь, 2008).

Вступ тут виключно авторський:

Chociaż wiele się teraz mówi o Ukrainie i jej przyszłości, cofnę się kilka wieków wstecz. W połowie września minie kolejna rocznica ugody hadziackiej z roku 1658, która była politycznym projektem wielkiej klasy: miało oto powstać Księstwo Ruskie jako trzeci – obok Korony i Litwy – pełnoprawny podmiot Rzeczypospolitej z własnym hetmanem, wojskiem, urzędami, trybunałem, przywilejami dla kozackiej szlachty, prawosławiem zrównanym z wyznaniem katolickim, z własnymi senatorami. Nic z tego nie wyszło. Ugoda została na papierze. Mało o niej wiemy, nie wspominając o pytaniu, gdzie jest ów Hadziacz (też nie miałem pojęcia, póki nie trafiłem w tamte strony) (Sworzeń, 2022). –Текст присвячено Гадяцькій угоді як великому, але нереалізованому політичному проекту, який є символом альтернативного шляху розвитку української історії. У наведеному уривку прагматика фейлетону про-являється як конструювання комунікативної ситу-

ації, де автор не просто інформує, а формує спосіб бачення реальності через гру з мовою права і очікуваннями читача. Прагматика фрагмента ґрунтується на поєднанні кількох комунікативних стратегій, серед яких особливо виразними є метанаративність, іронія та очуднення. По-перше, автор не лише представляє історичну інформацію, а й рефлексує над процесом її актуалізації в сучасному дискурсі, що надає тексту метанаративного характеру. По-друге, виникає іронічний ефект завдяки контрасту між масштабністю політичного проекту Гадяцької угоди та його фактичною нереалізованістю, а також через підкреслено особистісний коментар щодо обмеженості знання. Водночас реалізується стратегія очуднення, у межах якої історичні події та навіть географічні реалії постають як культурно віддалені й проблематизовані об'єкти пізнання. У результаті формується комунікативна ситуація, в якій читач залучається до спільного процесу інтерпретації історичного матеріалу, що посилює його прагматичну взаємодію з текстом.

Тримати увагу читача дозволяє використання форм оповіді, запозичених з творів М.Гоголя, наприклад, анекдотів, історій, коментарів, які виступають композиційним центром фельетону. Історію сварки Івана Івановича з Іваном Нікіфоровичем М.Свожень використовує як анекдот:

Jak wiemy, dwaj przyjaciele od serca pożarli się na całego i wnieśli na siebie sążniste pozwy do sądu w Mirgorodzie. Całe miasto wiedziało o toczącej się od dwóch lat sprawie, zaś miejscowym władzom była ona nie w smak, gdyż obaj panowie byli dobrze znani i nie wiadomo było, jak wesprzeć jednego bez szkody dla drugiego.

Автор фейлетону не зосереджується на скарзі як окремому мовленнєвому жанрі (Loewe, 2013; Wierzbicka, 1983; Wygwas, 2002), який є основою конфлікту в повісті Гоголя, вона існує як імпліцитний прагматичного механізму, що організує конфліктні ситуації. Але в подальшому автор фейлетону зосереджується над механізмами угоди в історичному та літературному вимірах, у якій творчість Гоголя виконує функцію моделі. Зіставлення Гадяцької угоди з епізодом з «Повісті про двох Іванів» вибудовує паралельну смислову структуру, в якій обидва випадки виявляють неефективність процедур примирення. Важливу роль відіграє тут іронія, яка демаскує парадокс: ритуал медіації замість реального примирення виявляється прихованим насильством та примусом. Водночас застосована стратегія очуднення призводить до того, що звичні практики посередництва постають як гротескні й неприродні, спонукаючи до

їх повторного осмислення як проблемних явищ. *Gdy stanęli bezradnie pod drzwiami zamkniętymi na klucz, na sygnał horodniczego, obecni zerwali się z miejsc i... To, co nastąpiło dalej, Gogol nazywa czymś normalnym w podobnych sprawach: „W Mirgorodzie jest to zwykły sposób godzenia powaśnionych”. Zwykły sposób, zależy dla kogo!, my nadal nic nie wiemy... Gogol więc tłumaczy nam jak dzieciom, że to „przypomina nieco grę w piłkę” (chyba się nie pomyłę, jeśli powiem, że szło mu o „dwa ognie”). Z jednej strony ustawił się horodniczy, z drugiej – jego pomocnicy, a pośrodku – dwaj osaczeni. Używając języka procedury cywilnej można rzec tak: obie strony procesu naciskane były z obu stron, faktycznie zaś – były popychane coraz to mocniej ku sobie, a to szturchańcem w plecy, a to sółką pod żebro. Niektórzy z gości byli już po kielichu, wobec czego ich zapal był odpowiednio większy. Ostatecznie powstała wokół nich szczelna obręcz (któż nie zna weselnych zabaw z parą nowożeńców pośrodku), bronić się dalej Iwanom nie było jak, gdyż oblegały ich osoby urzędowe w towarzystwie małżonek, których rączki też dopomagały w tej zbożnej sprawie. Nie ma twierdź niezdobytch... <...> No cóż! Całe to wodzenie się w kręgu na podobieństwo Greka Zorby zakończyło się mało piękną katastrofą... (Sworzeń, 2016). – У наведеному фрагменті гоголівське примирення замінено сучасним терміном «медіація», а сам ритуал медіації постає як складно організована сцена, у якій формальна процедура примирення перетворюється на колективно інсценований акт примусу до згоди. Медіація відбувається не як нейтральне посередництво, а як публічний, майже театралізований ритуал: учасників конфлікту збирають у спільному просторі, створюють контрольовану ситуацію взаємного споглядання, після чого під тиском оточення та представників влади здійснюється примус до фізичного жесту примирення.*

Tyle o dwóch ugodach z różnych epok: z XVII i XIX wieku. Obie zostały na papierze – pierwsza w archiwalnym dokumencie, druga na kartach dzieła Gogola. Przy obu papier nie zastąpił dobrej woli – jej miejsce jest wciąż bliżej serca niż dłoni trzymającej pióro, długopis, myszkę komputera... (Sworzeń, 2016). – Звернення до повісті Гоголя доводить, як література може функціонувати як спільний інтерпретаційний код для польської та української культур. Як писав про повісті «Миргорода» В.Звиняцьковський, історія у Гоголя не відтворюється безпосередньо, а міфологізується (Звиняцьковський, 2018), так само у фейлетоні М.Свожєня історична подія важлива своєю комунікативною ситуацією, у якій читача переконують способи її жанрового оформлення. Таким чином, у фейлетоні запропоновано модель, у якій історія, література й право розглядаються як взаємопов'язані дискурси, а справжнє порозуміння постає не як результат формальних угод, а як процес спільного переосмислення минулого.

Висновки. Польський літературознавець Е.Касперський зазначав: «Микола Гоголь безсумнівно випередив свій час. Завдяки читанню його творів і наша власна епоха постає більш прозорою та зрозумілою» (Kasperski, 2012:25). Отже, рецепція гоголівської творчості у фейлетонах М. Свожєня виявляється на рівні сюжетів, мотивів та проблематики. М.Свожєнь використовує дискурсивні можливості «Вибраних фрагментів» і, спираючись на твори Гоголя, виносить на обговорення важливі суспільні проблеми, в тому числі українсько-польського культурного діалогу. Подальші дослідження дадуть змогу з'ясувати, яким чином звернення до творчості М.Гоголя дозволяє переосмислити як історичні, так і сучасні контексти українсько-польських стосунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булаховська Ю. Л. М. В. Гоголь і польська література. *Мова і культура*. 2011. Вип. 14, т. 7. С. 246-254. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2011_14_7_45
2. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування.. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С.308–318
3. Звиняцьковський В.Я. Історичне ядро «Миргорода» у світлі жанрово-міфологічних очікувань XVIII – першої третини ХІХ ст. та документованої історії України. *Гоголезнавчі студії*: Вип. VII (24). Ніжин : ФОП Лук'яненко В. В. ТПК «Орхідея», 2018. С. 64–101
4. Козлик І. Літературознавчий аналіз художнього тексту/твору в умовах сучасної міжнаукової та міжгалузевої взаємодії. Брно, 2020. 235 с.
5. Гоголь М.В. Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем/ Пер. М. Рильського; Зібрання творів : у 7 т. / Микола Гоголь ; [редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін.] ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ : Наукова думка, 2008 – 2012. Т. 2 : Миргород / упоряд. П. В. Михед. 2008. 235 С.
6. Fanger D. *The Creation of Nikolai Gogol*. Cambridge, Mass., and London: Belknap Press, Harvard University Press. 1979. 300 pp.
7. Frołow S. *Zagadka Gogol*. Warszawa: Wydawnictwo Marginesy, 2026. S. 448
8. Głowiński M. Mimesis językowa w wypowiedzi literackiej. *Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej*. 1980 . Tom 71. Numer 4. S. 59 - 71
9. Głowiński M. *Style odbioru. Szkice o komunikacji literackiej*. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1977

10. Gogol M. Wybrane fragmenty korespondencji z przyjaciółmi, wstęp, przekład i przypisy Feliks Netz, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2015.
11. Kasperski E. „W groteskowym tygłu. O pisarstwie Mikołaja Gogola – z perspektywy XXI wieku”. *Tekstualia*, vol. 2, no. 29, 2012, pp. 5-26.
12. Kościółek, A. Wybrane fragmenty z korespondencji z przyjaciółmi. *O ideowych poszukiwaniach Mikołaja Gogola. Toruń*, 2004.
13. Loewe, I. Gatunki perswazyjne w komunikacji społecznej. *Roczniki Humanistyczne*, 2012. Nr 60(06).S.169–179.
14. Lotman, Yu. M. The Semiosphere. *Soviet Psychology*. 1989. №. 27(1). C. 40–61. <https://doi.org/10.2753/RPO1061-0405270140>
15. Łużny R. Mikołaj Gogol w kręgu problemów etyki i kultury, [w:] *Tarnowskie Studia Teologiczne*, Tom XIII, 1994. s.83-94
16. Markowski M. Projekt Gogola. *Literatura na Świecie*. 2016, nr 9/10 s. 364-385
17. Mayenowa M. R. Poetyka teoretyczna : zagadnienia języka. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1979. 451 s.
18. Netz F. Po co nam Gogol? Gogol M. Wybrane fragment korespondencji z przyjaciółmi, wstęp, przekład i przypisy Feliks Netz, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2015. S. 5–18
19. Samsel K. Cyprian Norwid i Mikołaj Gogol. W poszukiwaniu „tertium comparationis”. W: Inwalida intencji. *Studia o Norwidzie*, tenże, Warszawa 2017, s. 180-209.
20. Szcześniak K. Pragmatyczne aspekty felietonów na przykładzie „Biletu miesięcznego” Andrzeja Żuławskiego. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF, Philologiae*, 2008. Tom 26. S. 57 - 72
21. Sworzeń M. Opis krainy Gog. Warszawa: Biblioteka «Więzi», 2011. S.256
22. Sworzeń M. Prawo Gogola. *Obserwator Konstytucyjny*. 2016. <https://marian-sworzen.pl/publicystyka/>
23. Wierzbicka A., *Genry mowy*. W: *Tekst i zdanie. Zbiór studiów*. Red. T.Dobrzyńska. Wrocław, 1983.
24. Wyrwas, Katarzyna. *Skarga jako gatunek mowy*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2002. S.137
25. Waszkiewicz-Lewandowska P. Od Małorosjanina do bohatera, czyli Hohol Jewhena Małaniuka. *Tekstualia : palimpsesty literackie, artystyczne, naukowe*. 2012. Nr 2. S. 67-73

REFERENCES

1. Bulakhovska Yu. L. (2011) M. V. Gogol i polska literatura. [Mykola Gogol and Polish literature] *Mova i kultura*, 14(7), 246–254. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2011_14_7_45 [in Ukrainian].
2. Bakhtin M. (1996) Vyslovlivannia yak odynitsia movlennievoho spilkuвання. [Utterance as a unit of speech communication] In: *Znak. Dyskurs. Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* / ed. M. Zubrytska. Lviv: Litopys, pp. 308–318 [in Ukrainian].
3. Zvyniačkovskiy V. Ya. (2018) Istorychne yadro «Myrhoroda» u svitli zhanrovo-mifolohichnykh ochikuvan XVIII – pershoi tretyny XIX st. ta dokumentovanoi istorii Ukrainy. [The historical core of “Mirgorod” in the light of genre-mythological expectations of the 18th – first third of the 19th century and documented history of Ukraine] *Hoholieznavchi studii*, 7(24), 64–101. Nizhyn: FOP Lukianenko V. V., TPK “Orkhidea” [in Ukrainian].
4. Kozlyk I. (2020) Literaturoznavchyi analiz khudozhnogo tekstu/tvoru v umovakh suchasnoi mizhnaukovoï ta mizhdhaluzevoi vzaïmodii. [Literary analysis of a literary text/work in the conditions of modern interdisciplinary interaction] *Brno*, 235 p. [in Ukrainian].
5. Gogol M. V. (2008–2012) Povist pro te, yak posvaryvsia Ivan Ivanovych z Ivanom Nykyforychem. [The Tale of How Ivan Ivanovich Quarreled with Ivan Nikiforovich] In: *Zibrannia tvoriv: u 7 t.* / ed. M. H. Zhulyynskiy et al. Kyiv: Naukova dumka, vol. 2: Myrhorod / comp. P. V. Mykhed, 2008, 235 p. [in Ukrainian].
6. Fanger Donald. (1979). *The Creation of Nikolai Gogol*. Cambridge, Mass., and London: Belknap Press, Harvard University Press. 300 pp.
7. Frołow S. (2026). *Zagadka Gogol*. [The Enigma of Gogol]. Warszawa: Wydawnictwo Marginesy. 448 p. [in Polish].
8. Głowiński M. (1980). Mimesis językowa w wypowiedzi literackiej. [Linguistic Mimesis in Literary Expression]. *Pamiętnik Literacki*, vol. 71, no. 4, pp. 59–71 [in Polish].
9. Głowiński M. (1977). *Style odbioru. Szkice o komunikacji literackiej*. [Styles of Reception. Essays on Literary Communication]. Kraków: Wydawnictwo Literackie [in Polish].
10. Gogol M. (2015). *Wybrane fragmenty korespondencji z przyjaciółmi*. [Selected Passages from Correspondence with Friends], intro., trans. and notes by Feliks Netz. Warszawa: Wydawnictwo Sic! [in Polish].
11. Kasperski E. (2012). *W groteskowym tygłu. O pisarstwie Mikołaja Gogola – z perspektywy XXI wieku*. [In the Grotesque Crucible: On the Works of Nikolai Gogol from the Perspective of the 21st Century]. *Tekstualia*, vol. 2, no. 29, pp. 5–26 [in Polish].
12. Kościółek A. (2004). *Wybrane fragmenty z korespondencji z przyjaciółmi. O ideowych poszukiwaniach Mikołaja Gogola*. [Selected Fragments from Correspondence with Friends. On the Ideological Searches of Nikolai Gogol]. Toruń [in Polish].
13. Loewe I. (2012). *Gatunki perswazyjne w komunikacji społecznej*. [Persuasive Genres in Social Communication]. *Roczniki Humanistyczne*, no. 60(6), pp. 169–179 [in Polish].
14. Lotman, Yu. (1989). M. The Semiosphere. *Soviet Psychology*. №. 27(1). C. 40–61. <https://doi.org/10.2753/RPO1061-0405270140>

15. Łużny R. (1994). Mikołaj Gogol w kręgu problemów etyki i kultury. [Nikolai Gogol in the Circle of Problems of Ethics and Culture]. Tarnowskie Studia Teologiczne, vol. 13, pp. 83–94 [in Polish].
16. Markowski M. (2016). Projekt Gogola. [Gogol Project]. Literatura na Świecie, no. 9–10, pp. 364–385 [in Polish].
17. Mayenowa M. R. (1979). Poetyka teoretyczna: zagadnienia języka. [Theoretical Poetics: Issues of Language]. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. 451 p. [in Polish].
18. Netz F. (2015). Po co nam Gogol? [Why Do We Need Gogol?]. In: Gogol M. Wybrane fragmenty korespondencji z przyjaciółmi. [Selected Passages from Correspondence with Friends]. Warszawa: Wydawnictwo Sic!, pp. 5–18 [in Polish].
19. Samsel K. (2017). Cyprian Norwid i Mikołaj Gogol. W poszukiwaniu „tertium comparationis”. [Cyprian Norwid and Nikolai Gogol: In Search of “Tertium Comparationis”]. In: Inwalida intencji. Studia o Norwidzie. Warszawa, pp. 180–209 [in Polish].
20. Szcześniak K. (2008). Pragmatyczne aspekty felietonów na przykładzie „Biletu miesięcznego” Andrzeja Żuławskiego. [Pragmatic Aspects of Feuilletons on the Example of “Monthly Ticket” by Andrzej Żuławski]. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio FF, vol. 26, pp. 57–72 [in Polish].
21. Sworzeń M. (2011). Opis krainy Gog. [Description of the Land of Gog]. Warszawa: Biblioteka «Więzi». 256 p. [in Polish].
22. Sworzeń M. (2016). Prawo Gogola. [Gogol’s Law]. Obserwator Konstytucyjny. Available at: https://marian-sworzen.pl/publicystyka/ [https://marian-sworzen.pl/publicystyka/] [in Polish].
23. Wierzbicka A. (1983). Gatunki mowy. [Speech Genres]. In: Dobrzyńska T. (ed.) Tekst i zdanie. Zbiór studiów. [Text and Sentence: A Collection of Studies]. Wrocław [in Polish].
24. Wyrwas K. (2002). Skarga jako gatunek mowy. [Complaint as a Speech Genre]. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. 137 p. [in Polish].
25. Waszkiewicz-Lewandowska P. (2012). Od Małorosjanina do bohatera, czyli Hohol Jewhena Małaniuka. [From Little Russian to Hero, or Hohol by Yevhen Malaniuk]. Tekstualia, no. 2, pp. 67–73 [in Polish].

Дата першого надходження статті до видання: 30.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

